KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian z demografii i procesów społecznych

Grupa A

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **B**

3. (4 pkt) **1. F; 2. F; 3. P; 4. P** — po 1 pkt za zdanie

4. (3 pkt) **1. F; 2. P; 3. P** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–D, 2–A, 3–B, 4–C** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) **(1) megalopolis; (2) poprodukcyjnym** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Migracje wahadłowe polegają na regularnym, zwykle codziennym przemieszczaniu się ludzi między miejscem zamieszkania a miejscem pracy lub nauki, bez zmiany stałego miejsca zamieszkania — typowo między strefą podmiejską a centrum dużego miasta. Skutkiem tego zjawiska jest silne zatłoczenie dróg dojazdowych i systemu transportu publicznego w godzinach porannego i popołudniowego szczytu.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie: codzienne lub regularne przemieszczanie się ludności między miejscem zamieszkania a miejscem pracy/nauki, bez zmiany stałego miejsca zamieszkania (1 pkt) + wskazanie skutku, np. wzrost natężenia ruchu na drogach dojazdowych do miasta w godzinach szczytu (1 pkt). 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Eksplozja demograficzna to zjawisko gwałtownego wzrostu liczby ludności, wynikające z utrzymującego się wysokiego współczynnika urodzeń przy jednoczesnym spadku współczynnika zgonów. Obecnie zjawisko to nadal występuje w krajach Afryki Subsaharyjskiej, m.in. w Nigrze, Ugandzie czy Demokratycznej Republice Konga.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie pojęcia jako gwałtownego wzrostu liczby ludności wynikającego z wysokiego przyrostu naturalnego (1pkt) + poprawnie wskazany region (1pkt). Maks. 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Urbanizacja: napływ ludności ze wsi do miast i rozrost funkcji miejskich. Suburbanizacja: odpływ mieszkańców z centrum na obrzeża („rozlewanie się" miasta) – szukają tańszych działek i zieleni. Konsekwencje dla przedmieść: (1) intensywna zabudowa gruntów rolniczych i leśnych; (2) wzrost ruchu samochodowego i potrzeba rozbudowy infrastruktury drogowej.
Punktacja: Urbanizacja: wzrost liczby i obszaru miast, napływ ludności z obszarów wiejskich do miejskich (1 pkt). Suburbanizacja: przemieszczanie się ludności z centrum miast do stref podmiejskich, rozrost obszarów podmiejskich („rozlewanie się" miast) (1 pkt). Konsekwencje (2 z: wzrost ruchu samochodowego, presja na zabudowę gruntów rolnych, rosnące koszty infrastruktury podmiejskiej, degradacja krajobrazu, odpływ podatków z centrum – wskazane). 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Polityka pronatalistyczna to zespół działań podejmowanych przez państwo w celu zwiększenia liczby urodzeń i podniesienia współczynnika dzietności, zwykle w odpowiedzi na niski przyrost naturalny i starzenie się społeczeństwa. Przykładem takiego działania jest wprowadzenie regularnych świadczeń finansowych na każde dziecko (np. programów typu 500+/800+), które mają zmniejszyć obciążenie finansowe rodzin i zachęcić do decyzji o posiadaniu kolejnych dzieci.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie: polityka pronatalistyczna to zespół działań państwa mających na celu zwiększenie liczby urodzeń i podniesienie przyrostu naturalnego (1 pkt). Podanie konkretnego przykładu działania, np. świadczenia finansowe na dzieci, ulgi podatkowe dla rodzin, rozbudowa żłobków i przedszkoli, wydłużone urlopy rodzicielskie (1 pkt). Łącznie 2 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **B**

3. (4 pkt) **1. P; 2. F; 3. F; 4. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (3 pkt) **1. P; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–B, 2–C, 3–D, 4–A** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) **(1) suburbanizacja; (2) reurbanizacja** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po pierwsze, rosną wydatki na emerytury i opiekę zdrowotną, bo przybywa osób starszych, a mniej osób odprowadza składki. Po drugie, kurczy się liczba osób w wieku produkcyjnym, co powoduje braki kadrowe i może hamować wzrost gospodarczy.
Punktacja: Każdy poprawny skutek z uzasadnieniem po 1 pkt, np. rosnące wydatki na emerytury i opiekę zdrowotną; spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i braki na rynku pracy. 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Starzenie się społeczeństwa oznacza wzrost liczby osób pobierających świadczenia emerytalne przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku produkcyjnym, co obniża relację liczby pracujących do emerytów i zagraża wypłacalności systemu emerytalnego opartego na bieżącym finansowaniu (repartycyjnego). Dla rynku pracy oznacza to niedobór pracowników w wielu branżach, co wymusza wydłużanie wieku emerytalnego, aktywizację zawodową seniorów lub zwiększenie imigracji zarobkowej.
Punktacja: Wyzwanie dla systemu emerytalnego - wzrost liczby świadczeniobiorców przy malejącej liczbie osób pracujących, spadek relacji liczby pracujących do emerytów, zagrożenie dla wypłacalności systemu (1pkt). Wyzwanie dla rynku pracy - niedobór pracowników, potrzeba wydłużania aktywności zawodowej lub zwiększania imigracji zarobkowej (1pkt). Maks 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: 1) Wzrost obciążenia systemu emerytalnego: malejąca liczba pracujących utrzymuje rosnącą liczbę emerytów, co grozi niewypłacalnością systemów emerytalnych lub koniecznością podnoszenia wieku emerytalnego/składek. 2) Niedobór siły roboczej w gospodarce — szczególnie w opiece zdrowotnej, gdzie zapotrzebowanie rośnie wraz z liczbą osób starszych — co skutkuje koniecznością importu pracowników lub spowolnieniem gospodarki.
Punktacja: Zagrożenie 1 (1 pkt) + zagrożenie 2 (1 pkt). Razem 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: W czasie wojny zawierano mniej małżeństw i rodziło się mniej dzieci, więc w piramidzie widać niż demograficzny. Zaraz po wojnie odłożone małżeństwa i narodziny dzieci nadrobiono, co dało wyż. Fale te są widoczne także w pokoleniach dzieci i wnuków, ale z czasem słabną.
Punktacja: W czasie wojny zawierano mniej małżeństw i rodziło się mniej dzieci – niż (1 pkt); po wojnie nastąpiła rekompensata, czyli nadrobienie odłożonych małżeństw i urodzeń – wyż (1 pkt). 2 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 23 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	21–23 pkt
dobry (4)	18–20 pkt
dostateczny (3)	12–17 pkt
dopuszczający (2)	7–11 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/geografia/demografia**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.